

Moss
kommune

Medvirkningsplan 2024–2030

Vedtatt i kommunestyret i Moss 11. februar 2025

Innhold

Slik gjør vi det i Moss!	3
Hvor vil vi?	4
Hovedmål	4
Prinsipper	5
Målgrupper	5
Involvering, medvirkning & samskaping	6
Involvering og medvirkning	6
Samskaping	7
Medvirkningstrappa	8
Prioriterte satsingsområder	9
Ressurser og estimerte kostnader	9
Ansvarsfordeling	9
Satsingsområde 1: Planlegging av medvirkning	10
Strategier og tiltak for å sikre planlegging av medvirkning	10
Planlegging av medvirkning	11
Satsingsområde 2: Gjennomføring av medvirkning	12
Strategier og tiltak for å sikre gjennomføring av medvirkning	12
Gjennomføring av medvirkning	13
Satsingsområde 3: Oppfølging	15
Strategier og tiltak for å sikre oppfølging av medvirkning	15
Oppfølging	16
Vedlegg 1: Om planarbeidet	18
Politisk forankring	18
Organisering av planarbeidet	18

Slik gjør vi det i Moss!

Visjonen «Mangfoldige Moss – skapende, varmere og grønnere» viser retning for framtida. I det *mangfoldige* ligger mangfold i befolkningen, kultur, idrett, natur og næringsliv. Mangfoldet skal sette sitt preg på utviklingen av mossesamfunnet.

FNs bærekraftsmål nummer 17 «Sammen om målene» er et grunnleggende bærekraftsmål for medvirkningsplanen, mens lovverk og kommunens vedtatte planverk legger føringer.

Innbyggerinvolvering, samarbeid og samskaping er avgjørende for å løse samfunnsflokke og for å nå målene kommunen har satt seg. Alle kommunens sektorer har ansvar for å bidra til gode lokalsamfunn og samskaping for å finne ut hvordan et behov eller en utfordring best kan løses.¹ Flere av tiltakene handler om å utarbeide rutiner og støttefunksjoner som legger til rette for en felles retning i medvirkningsarbeidet, og for at Moss kommune skal utvikle seg til å bli en samskapende kommune.

Mossinger vet best hvordan hverdagen i Moss er. Vi ønsker at alle engasjerer seg og deltar i prosesser som styrker lokaldemokratiet!

1. [kommuneplanens-samfunnsdel-moss-2030.pdf](#)

Hvor vil vi?

Det er viktig for Moss kommune å fremme tillit i befolkningen ved å videreutvikle god kommunikasjon, sikre god medvirkning og demokratiske beslutningsprosesser.² For å legge til rette for medvirkning hvor innbyggere har reelle muligheter til å påvirke resultat, må vi som kommune involvere mer enn det loven krever. Moss ønsker å være i front i medvirkning ved å være en samskapende kommune hvor vi utvikler og jobber med utfordringer og oppgaver i lokalsamfunnet sammen.

Medvirkningsplanen er et internt styringsverktøy for hvordan Moss kommune skal arbeide med involvering, medvirkning og samskaping.

Hovedmål

Medvirkningsplanens hovedmål er:

«Moss kommune utvikler lokaldemokratiet gjennom mangfoldig samskaping og bred medvirkning».

Medvirkningsplanen omhandler medvirkning på system- og gruppenivå, som samfunnsutvikling og tjenesteutvikling. Med tjenesteutvikling mener vi utvikling på gruppenivå og ikke utvikling av en bestemt tjeneste rettet mot enkeltindivider. Tjenesteutvikling er rettet mot spesifikke grupper i samfunnet, for eksempel barn i barnehage, elever i grunnskolen, innbyggere som bor i institusjon, har hjemmebaserte tjenester også videre. Brukerråd, medvirkningsråd, elevråd og foreldreutvalg er viktige aktører.

Formål

Medvirkningsplanens formål er å:

1. bygge kultur for involvering, medvirkning og samskaping
2. stake ut retning og tydeliggjøre forventningene kommunen har for medvirkning
3. løse samfunnsutfordringer i fellesskap med mossesamfunnet
4. styrke det representative demokratiet
5. sikre gode medvirkningsprosesser
6. sikre gode beslutningsgrunnlag

Prinsipper

Kommunikasjonsstrategien til Moss kommune gir føringer for hvordan kommunen kommuniserer og forholder seg til ulike målgrupper.³ Bruk av sosiale medier følger kommunens retningslinjer.

Følgende prinsipper legges ytterligere til grunn for involvering, medvirkning og samskaping:

1. Vi møter innbyggere med respekt.
2. Brukere av tjenester og innbyggere opplever seg inkludert.
3. Vi har mangfoldig og representativ medvirkning ved å oppmuntre og legge til rette for deltakelse fra ulike grupper i samfunnet.
4. Vi inviterer tidlig inn til medvirkningsprosesser.
5. Vi har trygge, forutsigbare og transparente medvirkningsprosesser.
6. Vi sikrer universell utforming⁴ i alle medvirkningsprosesser.
7. Vi har relevante og enkelt beskrevne problemstillinger.
8. Vi følger opp med tydelige tilbakemeldinger.
9. Vi involverer og legger til rette for medvirkning i alle sektorer.

Målgrupper

- Folkevalgte
- Innbyggere
- Samfunnsaktører i mossesamfunnet
Herunder offentlige aktører, frivillige lag og organisasjoner, velforeninger, næringsaktører og trossamfunn.

3. [Kommunikasjonsstrategi-Moss-kommune-vedtatt2022.pdf](#)

4. "Convention on the Rights of Persons with Disabilities" (CRPD) ble vedtatt av FNs generalforsamling i 2006, og ratifisert av Norge i 2013. Konvensjonen skal bidra til å motvirke diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne og sikre respekt for de gjeldende sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne ([FN-konvensjonen om rett til menneske med nedsatt funksjonsevne \(CRPD\) – regjeringen.no](#))

Involvering, medvirkning og samskaping

Medvirkning og involvering

Medvirkning er en prosess og en grunnleggende forutsetning i et lokaldemokrati. Medvirkning innebærer å involvere innbyggere gjennom politiske valg, men også i perioden mellom valg.⁵ Det gir mulighet til å bruke egen kunnskap og erfaring til å delta og påvirke egen framtid, samfunns- og tjenesteutvikling, og få bedre løsninger. Det handler om retten til å si sin mening og at denne meningen blir lyttet til.⁶

Medvirkning er hjemlet i ulike lovverk og foregår både på individ- og gruppenivå og på system- og tjenestenivå. Selv om mye medvirkning er lovpålagt, sier lovene lite om *hvordan* medvirkning skal skje. Mye er opp til kommunene selv. Å involvere mer enn minimum av hva som kreves av lovverket, mer enn innsyn, høring og informasjon, er å ha en aktiv og reell medvirkning som legger til rette for å kunne påvirke resultatet.⁷

Medvirkning fremmer aktive innbyggere, identitet, tilhørighet, fellesskap og tillit til lokaldemokratiet. I tillegg til at medvirkning er positivt for folkehelsa og er sosialt bærekraftig, blir resultatet ofte bedre. Beslutninger kan få mer legitimitet, og det kan bli enklere å gjennomføre det som planlegges. Det kan derfor være viktig å legge til rette for dialog og medvirkning også i prosesser hvor innbyggermedvirkning ikke nødvendigvis er lovpålagt.⁸

Foto fra referansegruppemøte 12.03.2024

5. [Innbyggermedvirkning-interaktiv.pdf \(ks.no\)](#)

6. [Innledning til medvirkning – Østfold fylkeskommune \(ofk.no\)](#)

7. [Syv prinsipper for medvirkning – Østfold fylkeskommune \(ofk.no\)](#)

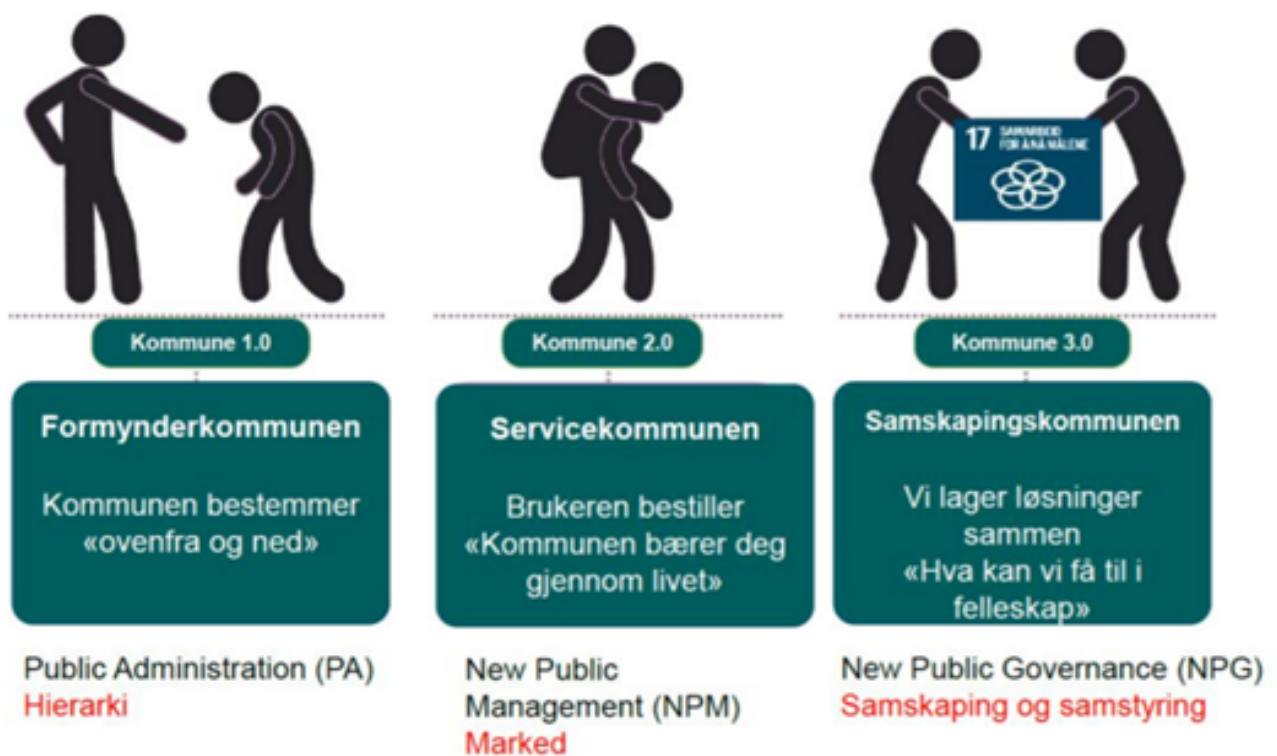
8. [Innbyggermedvirkning – KS](#)

Samskaping

Samskaping handler om å invitere ulike aktører inn til likeverdige samarbeidende partnerskap.⁹ Løsninger utvikles og gjennomføres *sammen med* i stedet for *til* involverte innbyggere.¹⁰ En slik reell samskaping og medvirkning kan bidra til aktive samfunnsborgere som engasjerer seg, innovasjon ved at nye perspektiver og løsninger kommer på bordet, eierskap til utvikling og mer tilpassede tilbud eller opplevelser for den enkelte bruker og gruppe.¹¹

Det er ingen fasit på *hvordan* samskaping gjennomføres og det er ulike nivåer av samskaping. Samskaping er unik for hver enkelt situasjon eller sak. Hensikten er å skape robuste, bærekraftige og treffsikre løsninger på komplekse sosiale utfordringer.

Illustrasjonen under, som er lånt fra Asker kommune etter modell fra Skanderborg kommune i Danmark¹², viser utviklingen i kommunens rolle fra kommune 1.0, formynderkommune, til kommune 3.0 som er den samskapende kommunen hvor innbyggere involveres som en ressurs og partner gjennom nye former for samskaping og samarbeid.

9. [Samskapende sosial innovasjon – KS](#)

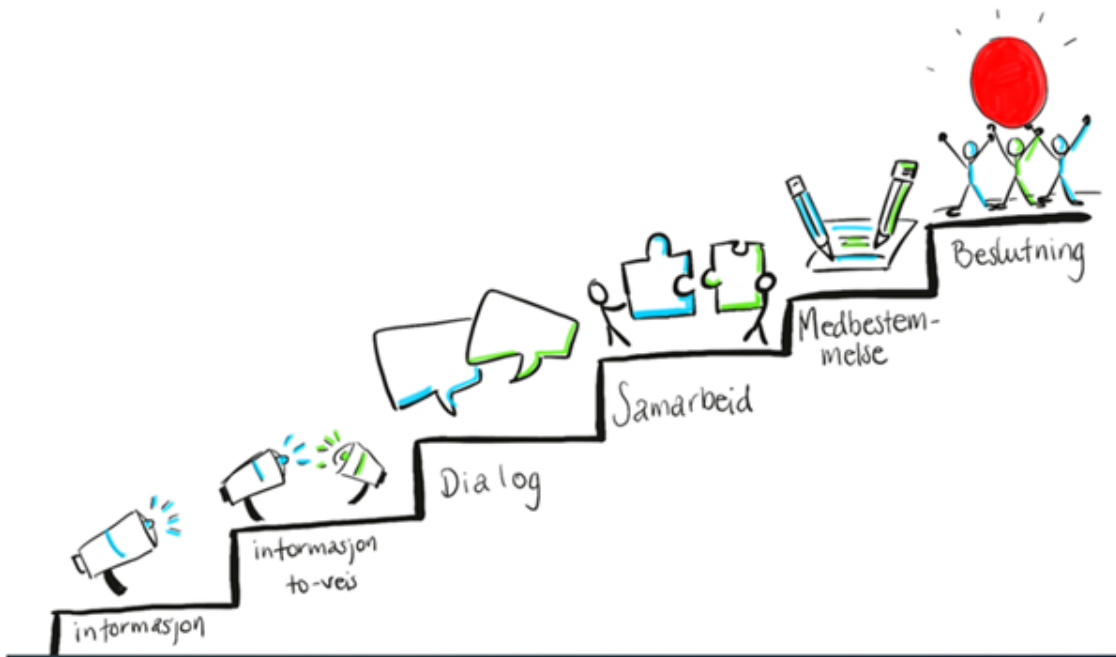
10. [handbok-for-samskaping.pdf \(ks.no\)](#)

11. [Prioriterte mål i kommunalt og fylkeskommunalt planarbeid \(ks.no\)](#)

12. Lånt fra [Kunnskapsgrunnlag Temaplan Medborgerskap \(asker.kommune.no\)](#)

Medvirkningstrappa

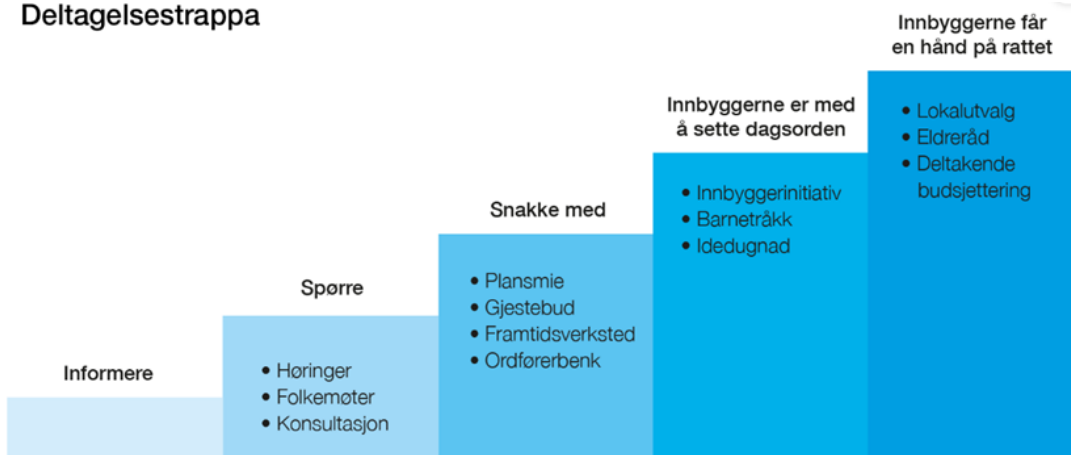
Medvirkningstrappa illustrerer ulike grader av innbyggerinvolvering. Hvert trappetrinn gir større muligheter til å delta, større innflytelse og påvirkning på de politiske prosessene. Hvilket trappetrinn man er på avhenger av sak. Poenget er ikke at medvirkning alltid skal foregå høyest mulig opp i trappa – det avgjørende er å finne ut hva formålet med medvirkningen er. For å tydeliggjøre formålet, kan det i oppstart av en medvirkningsprosess være god praksis å avklare hvor i trappa medvirkningen skal skje.

Illustrasjon: Medvirkningstrappa¹³

På de nederste trinnene i medvirkningstrappa er ulike former for informasjonsutveksling, mens de øverste trinnene inneholder faktisk påvirkning på avgjørelser som tas. Eksempler på metoder i de ulike trappetrinnene vises i illustrasjonen til KS under.¹⁴

Deltagelsestrappa

¹³. Illustrasjonen er lånt fra: Trinn i deltakelsestrappa. Fritt etter Arnstein (1969) m fl. [Innvolvering av barn og unge i lokal samfunnsutvikling – Distriktssenteret](#)

¹⁴. [Kommunikasjon og medvirkning – forutsetninger for aldersvennlig utvikling – KS](#)

Prioriterte satsingsområder

At ulike samfunnsgrupper deltar og blir hørt er grunnleggende for representativitet og legitimitet av det endelige produktet. Ulikhetene handler om blant annet alder, geografiske områder, etnisk opprinnelse, kjønn, religiøs overbevisning, funksjonsevne, utdanning og interessefelt. Kommunen har et særlig ansvar for å sikre medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Kommunen skal sikre at «(...) Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte»¹⁵.

Østfold fylkeskommune peker på en skjevfordelt deltakelse i samfunnslivet. Personer med innvandrerbakgrunn stemmer i mindre grad ved valg og færre er engasjert i frivillige organisasjoner og aktiviteter enn i befolkningen ellers. Personer med nedsatt funksjonsevne opplever barrierer mot å delta i samfunnslivet og i fritidsaktiviteter.¹⁶

Mangfoldig medvirkning er en grunnverdi for planen. Systematiske kommunikasjons-tiltak som klarspråk, bruk av bilder, oversettelse av tekst og vurdering av muligheter for å kunne gi innspill på ulike språk vil være viktige innsatsområder for å få et større mangfold. Vi vil følge med på utviklingen knyttet til digitalisering og kunstig intelligens, også når det gjelder medvirkningsarbeid.

For å utvikle lokaldemokratiet gjennom mangfoldig samskaping og bred medvirkning, er det utarbeidet tre satsingsområder med mål, strategier og tiltak. De utarbeidede prinsippene ligger til grunn for disse. Strategier og tiltak er satt opp i ikke-prioritert rekkefølge med oversikt over hvor ansvaret ligger. Resultater vil evalueres fortløpende og tiltak justeres der vi ser det er nødvendig. Ved planperiodens slutt vil planen evalueres i et overordnet perspektiv sett opp mot hovedmålet.

Ressurser og estimerte kostnader

Medvirkning krever ressurser som vanskelig lar seg utregne i kroner og øre. Medvirkning handler alltid om personalressurser, tid som investeres både i forkant, underveis og i oppfølging av medvirkningsprosesser, lokaler som tas i bruk, bevertning mv. Kostnader knyttet til medvirkning må allikevel forsøkes å beregnes, og større tiltak må knyttes opp mot budsjettbehandling.

Ansvarsfordeling

Ethvert utviklingsprosjekt skal vurdere hvilket behov det er for medvirkning. Alle kommunalområder, enheter og avdelinger i Moss kommune har ansvar for medvirkning. Allikevel er det noen enheter/avdelinger som har fått særskilt ansvar for enkelte tiltak. Det betyr ikke at de alene har ansvar for gjennomføring, men de har et særlig ansvar for å sette i gang og å holde i oppgaven.

Prosesseier har også fått ansvar for flere av tiltakene. Med prosesseier menes den fagperson/fagenhet som har ansvar for prosjektet/utviklingen hvor det skal gjennomføres en medvirkningsprosess.

15. [Lov om planlegging og byggesaksbehandling \(plan- og bygningsloven\) – Kapittel 5. Medvirkning i planleggingen – Lovdata](#)

16. [regionale-planer_20231608.pdf \(ofk.no\)](#)

Satsingsområde 1: Planlegging av medvirkning

Tydelige rammer på hva som forventes i medvirkningsmøter, å invitere tidlig inn, å være bevisst hvem som inviteres og hvorfor man ønsker å invitere til medvirkning er avgjørende for å sikre et godt avspark for gode medvirkningsprosesser.

Hva ønsker vi å oppnå med medvirkning? Når i prosessen ønsker vi innspill? Hvordan skal prosesser gjennomføres, og hvem ønsker vi å komme i dialog med? Svar på disse spørsmålene bør bestemme form for involvering.¹⁷ Samtidig er det viktig å vurdere om det er behov for medvirkning. Har det allerede vært gjennomført medvirkning på noe tilsvarende hvor innspill kan hentes fram og brukes på nytt? Å involvere til gjentakende medvirkning uten å bruke resultater fra tidligere kartlegginger, vil ikke nødvendigvis tilføre ny kunnskap og kan bidra til en medvirkningstrøtthet.¹⁸

Det er stor forskjell på om man ønsker medvirkning på utarbeidelse av en kommunedelplan, om det er tjenesteutvikling eller om det skal planlegges en ny møteplass for ungdom. Om det er samskaping eller andre former for medvirkning som er hensiktsmessig må vurderes for hver enkelt sak. Ulike saker må behandles ulikt. Når vi skal løse lovpålagte oppgaver, må kommunen ha hånda på rattet, mens i andre sammenhenger kan kommunen ha en mer tilbaketrukket rolle.

Strategier og tiltak for å sikre planlegging av medvirkning

Hvordan det tilrettelegges for medvirkning er viktig for å sikre gode prosesser. Gode involveringsprosesser tidlig kan forenkle gjennomføring senere. En rask oppstart uten tilstrekkelig involvering fra berørte interessegrupper gir ikke nødvendigvis mer effektive prosesser.¹⁹ Vi ønsker å være bevisste på hvem som deltar og hvem som bør oppsøkes i tillegg. Bruk av medvirkningstrappa og interessentanalyse er sentrale tiltak for satsingsområde 1.

For å gjøre det enkelt for innbyggere og andre interessenter å vite når, hvordan og hva de kan medvirke på er klart språk og informasjon på ulike plattformer viktig. Informasjon bør være enkelt å finne på kommunens nettsider, og vi vil utarbeide en enklere og kortere versjon av medvirkningsplanen. Vi må være tydelige på hvor i prosessen vi inviterer til medvirkning og hva som er rammene. Slik kan medvirkningsprosesser bli enklere både å gjennomføre og å delta i. Kommunikasjon kan være et godt og kraftfullt verktøy i medvirkningsprosesser. Særlig i større prosesser bør det legges en plan tidlig, og helst i oppstarten av prosessen. Kommunikasjonsavdelingen har gode maler for kommunikasjonsplaner som alle medarbeidere i kommunen kan få tilgang til.

For å sikre gjennomføring av medvirkningsplanen er det avgjørende at tiltak som går på tvers av kommunestrukturen som å utarbeide rutiner/veiledere/sjekkliste/nettsider som beskriver planlegging, gjennomføring og oppfølging av medvirkning med videre holdes i av en nøkkelperson. Denne nøkkelpersonen, en medvirkningsrådgiver, vil ha en sentral pådriverrolle for medvirkningsarbeidet i kommunen.

Satsingsområde 1 har fem delmål, ni strategier og 16 tiltak

17. [Idehefte om medvirkningstiltak, KS](#)

18. [Sjekkliste for medvirkning – Tverga/FoU 2017-04_Å høre til og bli hørt_UngdomsinvolveringKom.pdf \(oslomet.no\)](#)

19. [h2302b_veileder_medvirkning.pdf \(regjeringen.no\)](#)

Planlegging av medvirkning		
Slik vil vi ha det • Vi vet hvorfor vi ønsker medvirkning. • Vi er bevisste på hvem som inviteres og når det inviteres. • Vi har mangfoldige medvirkningsprosesser. • Vi planlegger medvirknings- og samskapingsprosesser på tvers av fag. • Vi inviterer deltakere inn i planleggingen der det er naturlig.		
Slik kommer vi dit	Slik gjør vi det	Ansvar
1.1 Vi skaper kultur og entusiasme for medvirkning.	Vi bruker blant annet Start siden aktivt.	Administrativ ledelse
1.2 Vi har en felles retning i medvirkningsarbeidet.	Vi utarbeider en rutine som omhandler ulike faser i medvirkningsprosesser som tidlig involvering, evaluering, dokumentering og oppfølging av innspill. Rutine bør også inkludere hvordan vi sikrer intern medvirkning og hvordan vi som kommune informerer om prosjekter/planarbeid/utbygginger.	Medvirkningsrådgiver
1.3 Vi vet hvorfor vi ønsker medvirkning.	Vi utarbeider en sjekkliste/veileder for medvirkning. Veilederen beskriver også lovkrav og ivaretagelse av personvern hensyn (GDPR).	Medvirkningsrådgiver
1.4 Vi beskriver problemstillinger konkret og enkelt.	Vi følger regler for klarspråk, bruker bilder og oversetter om nødvendig.	Prosesseier
1.5 Vi avklarer forventninger i oppstart av prosesser.	Vi bruker medvirkningstrappa.	Prosesseier
	Vi lager en kommunikasjonsplan.	Prosesseier. I større prosesser bør kommunikasjonsavdelingen delta i utformingen av planen, og i noen sammenhenger ha kommunikasjonsansvaret.
	Vi informerer om plan for evaluering.	Prosesseier
1.6 Vi tilpasser omfang av medvirkning til det som er hensiktsmessig, relevant og nødvendig.	Vi gjennomfører interessentanalyse i forkant av medvirkningsprosesser.	Prosesseier
1.7 Vi sikrer representativitet og tilstreber mangfold, avhengig av omfang og prosess.	Vi gjennomfører interessentanalyse i forkant av medvirkningsprosesser.	Prosesseier
	Vi oppsøker ressurs- /kontakt personer i lokalmiljø, interessegrupper, lag og foreninger.	Prosesseier
1.8 Vi gjør det enkelt for innbyggere å vite når og hvordan man kan medvirke.	Vi lager en medvirkningsportal på kommunens nettside med veiledning på flere språk.	Enhet kommunikasjon oppretter. Prosesseier har ansvar for informasjonen i portalen, slik webarbeidet ellers er organisert.
	Vi utarbeider en brosjyre/kortversjon/animasjon av medvirkningsplanen.	Enhet kommunikasjon
1.9 Vi har tilstrekkelige ressurser og kunnskap til å planlegge, gjennomføre og følge opp medvirkning.	Vi har en medvirkningsrådgiver.	Stab
	Nøkkelpersoner trenes i samskapings- og medvirkningsaktiviteter.	Alle kommunalområder
	Det settes av tilstrekkelig tid og ressurser som avklares før oppstart.	Alle kommunalområder
	Vi har et tverrfaglig medvirkningsnettverk for erfaringsdeling og kompetanseheving.	Medvirkningsrådgiver leder og alle kommunalområder deltar.

Satsingsområde 2: Gjennomføring av medvirkning

Å tilrettelegge for god gjennomføring av medvirkning er viktig for et godt sluttresultat. Å gjennomføre medvirkning handler om forankring innad i kommuneorganisasjonen, i faste organer og brukerråd, i befolkningen, frivillig sektor, trossamfunn mv. Medvirkning i kommunen spenner fra blant annet informasjonsmøter, frokostmøter, spørreundersøkelser, intervjuer, fokusgrupper, barnetråkk og sosiokulturelle stedsanalyser til formelle høringsprosesser etter Plan- og bygningsloven.

Å vite hvordan, når og med hvem vi skal medvirke skaper trygghet i medvirkningsprosessen. KS sier det tydelig: «hvorfør + hvem + når = hvordan».²⁰ Satsingsområde 2 handler om «hvordan».

Strategier og tiltak for å sikre gjennomføring av medvirkning

Å bruke etablerte møteplasser for å møte innbyggere der de er er grep for å sikre representativitet og lokal forankring. Å være oppsøkende vil også kunne øke engasjement og senke terskel for deltakelse. Nye måter å jobbe på vil testes ut. Nærmiljøutvalg for å fremme aktive lokaldemokrati finnes i ulike former blant annet i Drammen, Asker og Fredrikstad kommune. Erfaringer bør hentes når vi skal pilotere nærmiljøutvalg i Moss. Erfaringer fra Oppgaveutvalg, som Moss prøvde ut i 2022, bør også innhentes i denne forbindelse.

Brukermedvirkning er en forutsetning for å tilby gode tjenester. Brukerråd er et av kommunens formelle organ for brukermedvirkning og har en rådgivende funksjon for virksomhets- /avdelingsleder. Gjennom brukerråd kan innhold og kvalitet på tjenesten påvirkes. Referat og årsrapport fra brukerrådsmøter sendes helse- og mestringsutvalg til orientering. Moss kommune har etablert syv brukerråd fordelt i hjemmetjenestene, omsorgsboliger og sykehjem.

Moss kommune har fem politiske medvirkningsråd, hvorav tre er lovpålagte²¹. Vi ønsker at medvirkningsrådene brukes systematisk for å få representative råd på tjeneste- og samfunnsutvikling.

Gjennomføring av medvirkning handler også om lokaler, gode verktøy og metoder. Et variert og oppdatert metodebruk som er enkelt å finne og å ta i bruk framheves i planen. Innspill som har kommet inn under planarbeidet er å bruke mangfoldige metoder som pop-up-idemyldring, innbyggerinitierte arbeidsgrupper, ordførerens hjørne, spørretime i kommunestyret, framtidsverksted, spørreundersøkelser, samt bruk av digitale plattformer som QR-koder, SMS og Whats App. Informasjon om hvor og når man som innbygger kan medvirke må bli tydelig kommunisert. Språk kan være en hindring for å sikre innspill fra ulike befolkningsgrupper, men med økt bruk av kunstig intelligens er det en mindre utfordring enn tidligere. Kommunen må imidlertid ta stilling til hvordan, hvem og på hvilken måte vi kan bruke kunstig intelligens til oversettelser av tekster til ulike språk.

Satsingsområde 2 har åtte delmål, seks strategier og 14 tiltak.

20. [Idehefte om medvirkningstiltak, KS](#)

21. § 5–12, Eldreråd, Råd for personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom. Flerkulturelt råd og Råd for psykisk helse er opprettet i medhold av § 5–7 ([Lov om kommuner og fylkeskommuner – Kommuneloven](#)).

Gjennomføring av medvirkning		
Slik vil vi ha det • Vi jobber kunnskapsbasert. • Vi tilpasser metoder, verktøy og plattform til medvirkningsprosess og målgruppe. • Vi gjennomfører medvirkning så tidlig som mulig for å fange opp innspill tidlig. • Vi gjennomfører medvirkningsprosesser som fremmer identitet og tilhørighet. • Vi bruker arenaer og møteplasser i lokalmiljøene som fremmer mangfold. • Vi er oppsøkende og møter innbyggere der de er. • Vi bruker lokal kunnskap samtidig som vi henter inspirasjon utenfra. • Vi har kjente rammer for medvirkning og fleksibilitet i prosessene.		
Slik kommer vi dit	Slik gjør vi det	Ansvar
2.1 Vi sikrer forankring og medvirkning i lokalmiljøene.	Vi utreder mulighetene for å bruke en innbyggerapp for å nå innbyggere på en effektiv måte. Vi utreder samtidig muligheten for en app særskilt rettet mot ungdom.	Enhet kommunikasjon
	Vi viderefører og tester ut WhatsApp og liknende i medvirkning.	Enhet kommunikasjon
	Vi tester ut nærmiljøutvalg gjennom et pilotprosjekt som tar utgangspunkt i et av kommunens områdesenter.	Enhet samfunnsutvikling starter opp. Samarbeidspart er enhet innovasjon og kommunetorget. Drift og oppfølging vil måtte bestemmes videre.
	Vi inviterer oss inn til etablerte møteplasser / -steder i hele kommunen, som elevråd, samarbeidsutvalg i barnehager og skoler, FAU, velforeninger, fritidsorganisasjoner, trossamfunn mv., avhengig av omfang og prosess.	Prosesseier
2.2 Vi sikrer brukermedvirkning gjennom faste organer.	Vi utarbeider rutine for å sikre involvering av medvirkningsrådene, i samarbeid med medvirkningsrådene.	Politisk sekretariat i samarbeid med kommunedirektørens representant.
	Vi har etablert brukerråd i kommunalområdet helse og mestring. Det skal utarbeides en møteplan og hvert brukerråd skal gjennomføre minimum to møter i året.	I brukerrådene må det være minst to brukere eller deres pårørende som får tjenester, i tillegg til virksomhetslederen og/eller avdelingslederen sammen med én til to ansatte.
	Vi ser på muligheter for å ha innspillsgrupper som vedvarer over tid ved større plan- / prosessarbeid. ²²	Prosesseier
2.3 Vi har variert, oppdatert og målretta metodebruk.	Vi lager en lokal medvirknings-trapp med metoder og verktøy tilpasset de ulike trappetrinnene.	Arbeidsgruppe som ledes av medvirkningsrådgiver.
	Vi sjekker ut muligheten til å gi innspill på flere språk.	Enhet kommunikasjon
2.4 Vi tilgjengeliggjør medvirkningsverktøy digitalt.	En «medvirknings-verktøykasse» legges på Innovasjonsportalen.	Enhet innovasjon
	Vi legger ut kontaktinformasjon om man har spørsmål om de ulike metodene som er brukt.	Prosesseier
2.5 Vi har kreative og tilgjengelige prosesslokaler.	Vi har et fast lokale til interne og eksterne medvirkningsmøter med tilgang til nødvendig utstyr og materiell.	Enhet samfunnsutvikling, enhet innovasjon og kommunetorget
	Vi utarbeider en oversikt over aktuelle lokaler i hele kommunen.	Medvirkningsrådgiver
2.6 Vi er åpne og kommuniserer det som skjer av utviklingsaktiviteter.	Vi har oppdaterte faktagrunnlag på kommunens nettsider.	Prosesseier

22. Kommunen har erfaringer med slik tykk medvirkning fra arbeidet med «Leve hele livet» og «Naturmangfoldsplanen».

Satsingsområde 3: Oppfølging

Kommunen mottar innspill på ulike måter. Det kan være skriftlige innspill som etterspørres ved formelle og lovpålagte planhøringer eller innspill som kommer via «Meld ifra», i post og på telefon til kommunetorget, i workshop eller samtale mv.

Hvordan behandler kommunen innspill? Hvordan gir vi tilbakemeldinger og følger opp? Moss kommune ønsker å være i front i medvirkning, og oppfølging av medvirkning er et sentralt satsingsområde.

Strategier og tiltak for å sikre oppfølging av medvirkning

Å gjøre innspill tilgjengelig for andre saksbehandlere slik at innspillene kan brukes inn i andre aktuelle utviklingsprosjekt vil være med på å sikre at kommunen ikke spør om de samme tingene gjentatte ganger. Geodata har digitale verktøy som kan brukes innovativt for dokumentering og synliggjøring av innspill. Det er viktig at innspill kommer til beslutningstakere, og et fast punkt om medvirkning i politiske saksframlegg ivaretar dette.

Vi vil ha en god tilbakemeldingskultur med oppfølging til de som har kommet med innspill. Uansett om innspillene har fått gjennomslag eller ikke. Hvor raskt innspill følges opp vil ses opp mot tilgjengelige ressurser.

For å være en lærende organisasjon, bør både interne og eksterne medvirkningsaktiviteter og –prosesser evalueres slik at vi får tilbakemelding om hvordan det var å delta, hva som fungerte bra og hva vi kan forbedre til neste gang.

Å systematisk rapportere på medvirkning vil være med på å sikre at kommunen leverer på tiltakene i medvirkningsplanen.

Satsingsområde 3 har seks delmål, fem strategier og ti tiltak.

Oppfølging

Slik vil vi ha det

- Brukere av tjenester og innbyggere opplever seg inkludert i medvirkningsprosesser.
- Alle innspill vurderes, tilgjengeliggjøres og systematiseres.
- Innspill følges opp dersom noe er uklart.
- Vi evaluerer medvirknings- og samskapingsprosesser.
- Vi lærer av gjennomførte medvirkningsprosesser.
- Medvirkningsplanen gir målbare resultater.

Slik kommer vi dit	Slik gjør vi det	Ansvar
3.1 Vi følger opp innspill.	Vi har verktøy for å vurdere, tilgjengeliggjøre og systematisere innspill, og følger opp dersom noe er uklart.	Medvirkningsrådgiver utvikler. Prosesseier gjennomfører.
	Vi gir tilbakemelding på hvordan innspill har påvirket plan/prosess. Dette gjelder også innspill som ikke har fått gjennomslag.	Prosesseier
	Vi vurderer mulighetene for å gi tilbakemelding på ulike språk.	Enhet kommunikasjon
3.2 Vi sikrer at innspill er tilgjengelig for andre slik at medvirkere ikke må gjenta seg selv.	Vi lager en temabasert «innspillsbank» i digitale kart hvor også større medvirkningsprosesser kan registreres inn.	PMT/geodata leder en tverrfaglig arbeidsgruppe for å sette opp en konkret applikasjon/digital løsning og sørger for tilgjengeliggjøring av innlagt informasjon gjennom kommunens kommunikasjonskanaler. Prosesseier legger inn data.
	Vi sammenstiller innspill i aktuelle saker og publiserer dette på kommunens nettside.	Prosesseier
3.3 Vi evaluerer medvirkningsprosesser.	Vi utarbeider enkle verktøy for evaluering.	Medvirkningsrådgiver
	Vi gjennomfører evalueringer sammen med aktuelle deltakere og deler med de som er involvert.	Prosesseier
3.4 Vi har arenaer for systematiske tilbakemeldinger.	Vi informerer brukerråd og medvirkningsråd.	Prosesseier
	Vi deler resultat av medvirkning på kommunens nettside.	Prosesseier
3.5 Vi rapporterer på medvirkning	Vi utarbeider indikatorer for måling av medvirkning (som for eksempel antall saker, tidsbruk og ressursbruk) i forbindelse med årsmelding.	Medvirkningsrådgiver og enhet økonomi

Vedlegg 1: Om planarbeidet

Politisk forankring

Plansystemet skal fremme et helhetlig perspektiv, herunder tverrfaglighet og samhandling mellom og på tvers av fagområder, forvaltningsnivåer og interesser. Planarbeid skal være kunnskapsbasert og bygge på bred medvirkning og innbyggerdialog.

Vi må fremme tillit i befolkningen gjennom å videreutvikle god kommunikasjon, sikre god medvirkning og demokratiske beslutningsprosesser²³.

Med dette som bakgrunn er det i planstrategi 2020–2024 vedtatt å utarbeide en strategi/fagplan for medvirkning og inkludering.

Organisering av planarbeidet

Arbeidsgruppe

Tverrfaglig arbeidsgruppe fra kommunikasjon, innovasjon, HR og de tre kommunalområdene; kommunalområde plan, miljø og teknikk, kommunalområde kultur, oppvekst og aktivitet og kommunalområde helse og mestring.

Prosjekteier

Kommunedirektør.

Styringsgruppe

Kommunedirektør, direktør plan, miljø og teknikk, enhetsleder samfunnsutvikling og direktør organisasjon.

Referansegruppe

Representanter fra frivillig sektor, velforeninger, folkevalgte ved gruppe- og utvalgsledere, medvirkningsråd, næringsliv, Moss kommunale eiendomsselskap (MKE), frivillighet- og pårørendekoordinator, hovedvernombud og tillitsvalgte. Det har blitt gjennomført to workshops i referansegruppa.

²³. Planstrategi 2020–2024